

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze diplomové práce

**Odposlechy a záznam telekomunikačního provozu
při ochraně ekonomiky**

Bc. Roman Velíšek

© 2016 ČZU v Praze

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá odposlechy a záznamem telekomunikačního provozu při ochraně ekonomiky, dle trestně procesních institutů: odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a zjišťování údajů o telekomunikačním provozu. Tyto instituty jsou obsaženy v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále „trestní řád“). Cílem této práce je zjistit efektivnost využívání odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, prováděných za delší období v souladu s trestním řádem, mezinárodními smlouvami a Policií ČR při ochraně jednotlivých oblastí ekonomiky. Na základě výsledků zkoumání budou navržena opatření k eliminaci zjištěných nedostatků. Práce se sestává z úvodu, cíle a metodiky práce, přehledu platné právní úpravy, analýzy, souhrnu a závěru. V úvodu se zabývám vývojem odposlechové techniky, zmiňuji policejní útvary, zabývající se odposlechy, obavami občanů ze zneužití této odposlechové techniky, která má sloužit výhradně k její ochraně před páchaním trestné činnosti (zejména majetkové a hospodářské), a k ochraně občanů právě před osobami, které páchají trestnou činnost. Mimo základního požadavku na cíl a metodiku práce je zde uvedena právní úprava, která využití tohoto institutu právně vymezuje a upravuje. Kapitola čtyři se zaměřuje na operátory vystupující na českém trhu, rádiatelefonní systémy a posléze na analýzy vyjmenovaných útvarů PČR a systému MU II. Shrnutí celé práce je pak obsaženo ve shrnutí výsledků zkoumání a v závěru. Závěr opětovně opakuje základní aspekty právní úpravy. Navíc hodnotí, zda je nutno provádět změny či nikoli. Obecně však považuji tuto úpravu za dostačující.

Klíčová slova: Policie ČR, telefon, hovory, odposlech, záznam telekomunikačního provozu, trestní řád, trestný čin, škoda, ekonomika, bezpečnost, legální, ilegální

Cílem práce je zjistit efektivnost využívání odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, prováděných za delší období v souladu s trestním řádem, mezinárodními smlouvami a Policií ČR při ochraně jednotlivých oblastí ekonomiky. Na základě výsledků zkoumání budou navržena opatření k eliminaci zjištěných nedostatků.

Použití odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu je jeden z důležitých úkonů v boji proti nejzávažnějším formám páchaní trestné činnosti. Bude tedy zkoumáno dokumentování nasazovaných odposlechů u jednotlivých specializovaných útvarů Policie ČR, opora nasazení těchto prostředků v boji s kriminalitou v právním rámci ČR v kontextu mezinárodních smluv majících vztah ke zkoumané problematice.

V této práci bude mimo jiné uvedeno, co znamená ekonomika a její ochrana, uvedeni operátoři, poskytující datové služby. Vysvětleno, co je telefon a komunikace. Budou vymezeny pojmy odposlech a záznam telekomunikačního provozu a jaké jsou subjekty oprávněné k odposlechu. Bude rozlišeno, co je trestným činem a trestná činnost, trestní odpovědnost pachatele, kdo je osobou pachatele, definovány úmyslné trestné činy, při jejichž objasňování můžeme použít odposlech a záznam tel. provozu – rozdělení trestných činů na přečin, zločin, zvláště závažný zločin. Dále bude vysvětleno, že odposlech a záznam telekomunikačního provozu lze nasadit jen na zvláště závažný zločin, kdy zde je opora zejména v trestním řádu a jiných zákonech (zákony o zpravodajských službách), včetně stanovení ekonomických trestných činů, které jsou v pojetí našeho trestního zákoníku uvedeny v Hlavě VI, a taktéž i některé trestné činy majetkové, které jsou v trestním zákoníku uvedeny v Hlavě V, a na které lze použít odposlech a záznam telekomunikačního provozu.

Po prostudování právních předpisů, smluv a odborné literatury k teoretické části práce bude přistoupeno k vypracování kapitoly Přehled platné právní úpravy. Tedy v první fázi zpracování diplomové práce, která má převážně analytický charakter, bude shromažďována literatura, zkoumán předmět diplomové práce (útvary PČR a zpravodajské služby), vytváření pracovních hypotéz a jejich ověřování a tím postupně bude docházet k řešení problému. To už půjde o druhou fázi zpracování diplomové práce, tj. o fázi syntetickou, se snahou o získání dostačujícího množství kvalitních informací vedoucích k řešení problematiky.

Vlastní zkoumání bude prováděno formou řízených pohovorů mezi pracovníky Ministerstva vnitra ČR, Policie ČR, a to jak u okresních, krajských tak celorepublikových útvarů (oddělení hospodářské kriminality – OHK, u nyní NCOZ SKPV (Národní centrála proti organizovanému zločinu) a bude zde zmíněn i nový pracovní tým Kobra), kdy tyto útvary se zabývají zmiňovanou problematikou nejvíce. Jejich práce bude pozorována a bude se jednat o cílevědomé, plánovité a systematické sledování určitých skutečností. Výsledkem je pak nejen popis skutečnosti, ale i její vysvětlení. Jejich analýzami, zobrazeními do tabulek a grafů (tabulky a grafy budou pojmenovány a pod nimi uveden zdroj, tedy pokud jde o údaje cizí a tabulka či graf vlastní, tak bude uvedeno např. Zdroj: MV ČR, PP Policie ČR, vlastní zpracování), vše zde bude uvedeno pouze, jak již bylo výše uvedeno, po umožnění zveřejnit dostupné informace, na které nebude nutné být držitelem oprávnění k přístupu k utajovaným informacím dle zákona č. 412/2005 Sb.

Další materiály ke zkoumané problematice budou získávány prostřednictvím veřejné sítě internet a zákonných norem publikovaných ve sbírce zákonů. Z odborných časopisů to budou mimo jiné Kriminologické sborníky, Kriminologické příručky, aj.

Na základě prostudování právních předpisů, literatury a konkrétních údajů ke zkoumanému problému za delší časové období bude přistoupeno a provedeno vyhodnocení v kapitole Analýza, výsledky budou sumarizovány, zjištěna efektivnost využívání technických prostředků a porovnány (diskuze) s výsledky zkoumání jiných autorů (pokud existují - nějaké práce, jinak zde bude uvedeno, proč nelze provést porovnání), poukázáno na nedostatky v legislativě a v praxi zjištěné zkoumáním, budou navržena opatření k odstranění případných nedostatků v legislativě a dále v organizaci a řízení práce na úseku zkoumaného problému.

V závěru práce bude odpovězeno na cíl práce a jeho splnění. Avšak rozmanitost ekonomické reality zpravidla vylučuje získání všech potřebných informací. To však nepovede k odmítání řešení problému ani k jeho spekulativnímu řešení.

Současně bude v rámci této diplomové práce řešena efektivita nasazení technických prostředků při ochraně ekonomiky v ČR, zda je a bude v současné době významné a důležité odposlechy a záznam telekomunikačního provozu při objasňování trestné činnosti pachatelů využívat. Bude dále provedeno srovnání možnosti jejich využití v případě toho, zda mi bude umožněno nahlédnout do spisových materiálů jednotlivých útvarů Policie ČR, případně zde bude uvedena analýza získaná prostřednictvím webových stránek MV ČR a Policejního prezidia ČR a to vzhledem k tomu, že k nasazení odposlechu a záznamu telekomunikačního zařízení je třeba z vyžadující strany oprávnění k přístupu k utajovaným informacím minimálně v držení stupně "Vyhrazené", dle zákona č. 412/2005 Sb., Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

Bibliografické citace:

Literatura:

1. BAČKOVSKÝ, K., *Kriminalistický sborník: Daňová kobra v akci.* vyd. 5/14, Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, Praha 4: Tiskárna MV, s. p. o., ročník LVIII, s. 1.
2. BRAUNŠLEGER, René. *Kriminalistický sborník: Zvukové záznamy u Policie ČR jako forma protokolace – ano, či ne...?* vyd. 1/11, Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, Praha 4: Tiskárna MV, s. p. o., ročník LV, s. 50-51.¹
3. CHMELÍK, J., a kol.: *Rukověť kriminalistiky.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 385 s. ISBN 80-86898-36-9
4. CHMELÍK, J., *Rukověť kriminalistiky.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 391 s. ISBN 80-86898-36-9
5. CHMELÍK, J., a kol.: *Pozornost, korupce a úplatek,* Linde, Praha, 2003, 21 s. ISBN 80-7201-434-X
6. JELÍNEK, J., a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 623 s. ISBN 978-80-87212-22-6

¹ K tomuto článku musím podotknout, že po bližším seznámení se s literaturou, nebyl do této práce ve finále zakomponován, neboť se článek týkal využívání záznamového zařízení při prováděném výslechu osob, jako forma protokolace, nikoli jako odposlech.

Zákony:

Česko. Zákon č. 141/1961 Sb., ze dne 1. ledna 1962, o trestním řízení soudním (trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

Česko. Zákon č. 2/1969 Sb., ze dne 8. ledna 1969, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky

Česko. Předpis č. 209/1992 Sb., ze dne 21. února 1991, Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících - Evropská Úmluva

Česko. Zákon č. 1/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992, Ústavní zákon České národní rady, ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY

Česko. Zákon 2/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992, Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky

Česko. Zákon č. 283/1993 Sb., ze dne 9. listopadu 1993, o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

Česko. Zákon č. 153/1994 Sb., ze dne 7. července 1994, o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Česko. Zákon č. 154/1994 Sb., ze dne 7. července 1994, o bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů

Česko. Zákon č. 101/2000 Sb., ze dne 4. dubna 2000, o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Česko. Zákon č. 151/2000 Sb., ze dne 16. května 2000, o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, zrušen k 01.05.2005, zákonem č. 127/2005 Sb., ze dne 22. února 2005, zákon o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů

Česko. Zákon č. 127/2005 Sb., ze dne 22. února 2005, o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů

Česko. Zákon č. 6/2002 Sb., ze dne 30. listopadu 2001, o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů

Česko. Zákon č. 500/2004 Sb., ze dne 24. června 2004, správní řád ve znění pozdějších předpisů

Česko. Zákon č. 289/2005 Sb., ze dne 16. června 2005, o vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů

Česko. Zákon č. 412/2005 Sb., ze dne 21. září 2005, o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů

Česko. Zákon č. 273/2008 Sb., ze dne 17. července 2008, o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Česko. Zákon č. 40/2009 Sb., ze dne 8. ledna 2009, trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Česko. Sbírka mezinárodních smluv Ministerstva zahraničních věcí. Úmluva Organizace spojených národů proti korupci (otevřená k podpisu dne 31. října 2003 v New Yorku) č. 105/2013 Sb. m. s., platná od 29. prosince 2013

Internetové zdroje:

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001-, strana naposledy edit. 2016-09-14. [cit. 2015-07-02]. Dostupný z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/O2_Czech_Republic

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001-, strana naposledy edit. 2016-08-13. [cit. 2015-07-02]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vodafone>

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001-, strana naposledy edit. 2016-09-16. [cit. 2015-07-02]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/T-Mobile>

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001-, strana naposledy edit. 2016-07-04. [cit. 2015-07-02]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Telefon>

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001-, strana naposledy edit. 2016-10-18. [cit. 2015-07-02]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/E-mail>

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001-, strana naposledy edit. 2016-04-19. [cit. 2015-07-02]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Telekomunikace>

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001-, strana naposledy edit. 2016-06-13. [cit. 2015-07-03]. Dostupný z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/Nordic_Mobile_Telephone

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikimedia Foundation, 2001-, strana naposledy edit. 2016-05-14. [cit. 2015-07-03]. Dostupný z WWW:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Global_System_for_Mobile_Communications

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : *Wikimedia Foundation*, 2001-, strana naposledy edit. 2016-05-14. [cit. 2015-07-03]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/CDMA2000>

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : *Wikimedia Foundation*, 2001-, strana naposledy edit. 2016-09-24. [cit. 2015-07-02]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Odposlech>

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : *Wikimedia Foundation*, 2001-, strana naposledy edit. 2016-01-22. [cit. 2015-07-04]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kriminalita>

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : *Wikimedia Foundation*, 2001-, strana naposledy edit. 2014-09-21. [cit. 2015-07-04]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/P%C5%99e%C4%8Din>

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : *Wikimedia Foundation*, 2001-, strana naposledy edit. 2014-09-21. [cit. 2015-07-04]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Zlo%C4%8Din>

Design. In Wikipedie : *otevřená encyklopedie* [online]. St. Petersburg (Florida) : *Wikimedia Foundation*, 2001-, strana naposledy edit. 2016-09-05. [cit. 2015-07-04]. Dostupný z WWW:

https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%9A%C5%99ad_pro_zahrani%C4%8Dn%C3%AD_styky_a_informace

Mladá Fronta : *muj soubor* [online] : *MF*, 2007-2016, strana naposledy edit. 2013-10-31. [cit. 2015-07-04]. Dostupný z WWW: <https://mujsoubor.cz/magazin/prehled-virtualnich-operatoru-a-jejich-nabidek>

Plzen.cz : *Zpravodajství, politika, nově vydané SIM karty* [online] (CZ) : *MF*, 2007-2016, strana naposledy edit. 2016-07-18. [cit. 2015-07-04]. Dostupný z WWW: <http://plzen.cz/nove-vydane-sim-karty-se-registrovat-nebudou-domluvili-se-na-tom-pirati-se-starosty-59775/>

Česko. *Nález Ústavního soudu* [online]. Brno: Ústavní soud České republiky v Brně (PDF). [cit. 2015-07-07]. Dostupný z WWW:

http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/Tiskova_mluvci/Publikovane_nalezky/Pl._US_47_13_an.pdf

Česko. *Nález Ústavního soudu* [online]. Brno: Ústavní soud České republiky v Brně (PDF). [cit. 2015-07-07]. Dostupný z WWW: <http://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-zpresnil-podminky-pro-pouziti-odposlechu-a-domovnich-prohlidek/>

Česko. *Nález Ústavního soudu* [online]. Brno: Ústavní soud České republiky v Brně. [cit. 2015-07-07]. Dostupný z WWW: <http://kraken.slv.cz/II.US502/2000>

Business Info : *oficiální portál pro podnikání a export* [online] (CZ) : Czech Trade, 1997-2016, strana naposledy edit. 2016-03-20. [cit. 2015-07-04]. Dostupný z WWW:

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hospodarske-trestne-ciny-ppbi-50764.html#!&chapter=7>

Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování [online]. Praha: Policie ČR Praha. [cit. 2015-07-07]. Dostupný z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/utvar-zvlastnich-cinnosti-sluzby-kriminalni-policie-a-vysetrovani-716842.aspx>

Daňová "Kobra" startuje [online]. Praha: Celní správa České republiky. Generální ředitelství cel v Praze. [cit. 2015-07-014]. Dostupný z WWW:

<https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2014/Stranky/danova-kobra-startuje.aspx>

O trestním řízení [online]. Praha: Unie státních zástupců České republiky v Praze. [cit. 2016-01-02]. Dostupný z WWW: <http://www.uniesz.cz/o-trestnim-rizeni/>

Analýza odposlechnů a sledování osob a věcí dle trestního řádu za rok 2012 [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky v Praze. [cit. 2016-01-12]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/analyza-odposlechu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-za-rok-2012.aspx>

Analyza odposlechů a sledování osob a věci dle trestního řádu za rok 2013 [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky v Praze. [cit. 2016-01-12]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/analyza-odposlechu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-za-rok-2013.aspx>

Analyza odposlechů a sledování osob a věci dle trestního řádu za rok 2014 [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky v Praze. [cit. 2016-01-12]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/analyza-odposlechu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-za-rok-2014.aspx>

Vývoj trestné činnosti. Situace na úseku trestné činnosti [online]. Praha: Policie ČR Praha. [cit. 2016-01-12]. Dostupný z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/o-nas-clanky-vyvoj-trestne-cinnosti.aspx>

Epravo.cz, a.s., Váš průvodce právem : 95602. *Odposlech a záznam telekomunikačního provozu* [online] (CZ) : epravo.cz, a.s., 1999-2016, ISSN 1213-189X. [cit. 2016-05-01]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hospodarske-trestne-ciny-ppbi-50764.html#!&chapter=7>

Zajišťování výnosů z trestné činnosti [online]. Praha: Policie ČR Praha. [cit. 2016-07-03]. Dostupný z WWW: <http://www.policie.cz/clanek/zajistovani-vynosu-z-trestne-cinnosti.aspx>

Konkursní noviny. Spolehlivý právní zdroj : *Výnosy z trestné činnosti nejsou vždy důsledně odčerpávány* [online] : Brno: cOOPeR PReSS, spol. s .r. o. Redakce. [cit. 2016-08-01]. Dostupný z WWW: <http://www.kn.cz/clanek/vynosy-z-trestne-cinnosti-nejsou-vzdy-dusledne-odcerpavany>

TRONÍČEK, Jakub. *Policie kvůli mobilním aplikacím přichází o zdroj informací z odposlechů.* [online]. [cit. 2016-09-06]. Dostupný z WWW: <https://www.novinky.cz/krimi/360632-policie-kvuli-mobilnim-aplikacim-prichazi-o-zdroj-informaci-z-odposlechu.html>